

KRAKATIET

Karel Čapek

Krakatiet

Vertaald uit het Tsjechisch
door Irma Pieper

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *Krakatit*. Aventinum, Praag

© 1924 Karel Čapek

© 2016 Nederlandse vertaling en nawoord Irma Pieper /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Nico Richter

Foto omslag © Look and Learn /

Illustrated Papers Collection / Bridgeman Images

NUR 302

ISBN 978 90 284 2639 9

www.wereldbibliotheek.nl

I

Met het vallen van de avond was de mist van de waterkoude dag dichter geworden. Het was alsof je je door een dunne, vochtige substantie heen drong die zich onvermijdelijk achter je sloot. Je wilde dat je thuis was. Thuis, bij je lamp, in de doos met vier wanden. Je hebt je nog nooit zo verlaten gevoeld.

Prokop baande zich een weg over de kade. Hij had koude rillingen en het klamme zwaktezweet stond op zijn voorhoofd; hij was graag op dat natte bankje daar gaan zitten maar hij was bang voor politie. Het kwam hem voor dat hij liep te wankelen; ja, bij de molens van de Oude Stad was iemand met een boog om hem heen gelopen zoals je een dronkaard uit de weg gaat. Dus hij wendde nu al zijn krachten aan om recht te lopen. Daar, daar kwam een man hem tegemoet met de hoed tot over zijn ogen en een opgezette kraag. Prokop klemde zijn tanden op elkaar, fronste zijn voorhoofd, spande al zijn spieren om hem feilloos voorbij te kunnen gaan. Maar uitgerekend op een pas van de voetganger werd het donker in zijn hoofd en begon met hem ineens de hele wereld te tollen; plotseling zag hij van heel dichtbij een paar doordringende ogen zich in hem priemen, hij botste tegen iemands schouder op, stamelde iets als 'pardon' en verwijderde zich met krampachtige waardigheid. Na enkele passen bleef hij staan en keek achterom; de man stond hem met strakke blik aan te staren. Prokop begon zich nu wat sneller uit de voeten te maken, maar het liet hem niet met rust, hij moest opnieuw omkijken, en jawel, de man stond hem nog

steeds aan te staren; van aandachtigheid stak hij zijn hoofd zelfs als een schildpad uit zijn kraag naar boven. Laat hem maar kijken, dacht Prokop gespannen, maar ik kijk niet één keer meer achterom. En hij liep zo recht en goed als hij kon. Plotseling hoorde hij stappen achter zich. De man met de opgezette kraag kwam hem achterna. Het leek of hij rende. En Prokop sloeg in ondraaglijke angst op de vlucht.

Opnieuw begon met hem de wereld te tolleren. Zwaar ademend en klappertandend leunde hij tegen een boom en deed zijn ogen dicht. Hij voelde zich vreselijk beroerd, hij was bang dat hij tegen de grond zou gaan, dat zijn hart zou springen en het bloed uit zijn mond zou spatten. Toen hij zijn ogen opende, zag hij de man met de opgezette kraag vlak voor zich.

‘Bent u niet ingenieur Prokop?’ vroeg de man klaarblijkelijk al voor de zoveelste keer.

‘Ik... ik was er niet bij,’ probeerde Prokop zich er met een leugentje van af te maken.

‘Waarbij?’ vroeg de man.

‘Daar,’ zei Prokop en gaf een knik met zijn hoofd ergens in de richting van Strahov. ‘Wat wilt u van me?’

‘Ken je me dan niet? Ik ben Tomeš. Tomeš van de TH, weet je het nu?’

‘Tomeš,’ herhaalde Prokop, en die naam kon hem hoegenaamd niets schelen. ‘O ja, Tomeš, nogal logisch. En wat wilt u van me?’

De man met de opgezette kraag nam Prokop onder de arm. ‘Wacht, je moet nu gaan zitten, begrepen?’

‘Ja,’ zei Prokop en liet zich naar een bankje leiden. ‘Ik... weet u, ik voel me niet goed.’ Plotseling lichtte hij zijn met een vuile lap verbonden hand uit zijn zak. ‘Gewond geraakt, weet u. Vervloekt spul.’

‘Heb je geen hoofdpijn?’ vroeg de man.

‘Jawel.’

‘Luister, Prokop,’ zei de man. ‘Je hebt koorts of zo. Je moet naar het ziekenhuis, snap je? Je voelt je beroerd, dat is je aan

te zien. Maar probeer je ten minste te herinneren dat we elkaar kennen. Ik ben Tomeš. We hebben samen chemie gestudeerd. Man, dat moet je toch nog weten!’

‘Ik weet het. Tomeš,’ klonk flauwtjes Prokops stem. ‘Die schobbejak. Wat is daarmee?’

‘Niks,’ zei Tomeš, ‘Die praat met je. Jij moet naar bed, hoor je? Waar woon je?’

‘Daar,’ spande Prokop zich in om te spreken en wees met zijn hoofd ergens heen. ‘Bij... bij Hybšmonka.’ Plotseling probeerde hij overeind te komen. ‘Ik wil er niet heen! Ga daar niet heen! Daar heb je... daar heb je...’

‘Wat?’

‘Kratatiet,’ fluisterde Prokop.

‘Wat is dat?’

‘Niks. Dat zeg ik niet. Niemand mag ernaartoe. Of... of...’

‘Of wat?’

‘Ffft, boem!’ deed Prokop en gooide zijn armen in de lucht.

‘Wat is dat?’

‘Kratatoa. Kra-ka-tau. De vuurspuwende berg. De vu-vulkaan, weet u? Mijn duim... is ervan ingescheurd. Ik weet niet wat...’ Prokop bleef steken en voegde er langzaam aan toe: ‘Man, dat is verschrikkelijk spul.’

Tomeš keek hem aandachtig aan, alsof hij ergens op wachtte. ‘Zo,’ begon hij na een poosje, ‘dus jij zit nog steeds in de explosieven?’

‘Nog steeds, ja.’

‘Met succes?’

Prokop liet zich iets ontvallen wat op een lach moest lijken. ‘Dat zou je wel willen weten, niet? Man, dat is niet zomaar wat. Dat... dat is niet zomaar wat,’ herhaalde hij, het hoofd schuddend alsof hij dronken was. ‘Man, het is uit zichzelf... uit zichzelf...’

‘Wat?’

‘Dat kra-ka-tiet. Krakatiet. Krrakatiet. Het is uit zichzelf... Ik had alleen wat poeder op de tafel laten liggen, weet je? De

rest heb ik in-in-in zo'n doosje geveegd. Er... er was alleen een heel dun laagje op tafel blijven liggen... en... opeens...'

'Ontplofte het.'

'Ja. Gewoon een laagje, gewoon wat poeder dat ik had gemorst. Het was niet eens te zien. Trouwens, de gloeilamp... een kilometer verderop. Daar kwam het niet door. En ik... lag als een blok, in de luie stoel. Bekaf, je kent het wel. Te veel werk. En opeens... béng! Ik vloog op de grond. De ruiten waren eruit geblazen en... de gloeilamp: foetsie. Een detonatie als... bij het ontploffen van een lyddietpatroon. Een... een brisantie van jewelste. Ik... ik dacht eerst dat het kwam uit dat por... porsenei... ponse... por... se... leinen, polseleinen, porseneilen, ponseleer, hoe heet dat ook weer, u weet wel, nou, dat witte, dat isoleert? Alu... miniumsilicaat.'

'Porselein.'

'Het doosje. Ik dacht dat het doosje gesprongen was, het hele ding. Dus ik strijk een lucifer aan, en daar staat het, helemaal heel. En ik... als een zoutpilaar... tot ik mijn vingers brand aan de lucifer. Weg... over het veld... in het donker... naar Břevnov of naar Střešovice... Ah, ergens kwam dat woord in me op. Krakatoa. Krakatiet. Kra-ka-tiet. Of nee, zozozo was het niet. Op het moment dat het ontploft, vlieg ik op de grond en roep: Krakatiet. Krakatiet. Daarna ben ik het vergeten. Wie is daar? Wie... wie bent u?'

'Je collega Tomeš.'

'Tomeš, juist ja. Die schoelje! Die moest altijd collegeaantekeningen lenen. Hij heeft nog een scheikundeschrift van me. Tomeš, hoe heette hij ook alweer?'

'Jiří.'

'Ik weet het alweer, Jirka. Jij bent Jirka, ik weet het. Jirka Tomeš. Waar heb je dat schrift? Wacht, ik zal je wat vertellen. Als die rest ontploft, is het niet best. Man, heel Praag gaat eraan. Het wordt van de kaart geveegd. Weggeblazen, ft! Als die porseleinen doos ontploft, snap je?'

'Welke doos?'

‘Jij bent Jirka Tomeš, ik weet het. Ga de stad uit, naar Karlín. Naar Karlín of naar Vysočany, en kijk hoe de boel ontploft. Ga dan, ga gauw!’

‘Waarom?’

‘Ik heb er honderd kilo van gemaakt. Honderd kilo krakatië. Nee, zo’n... honderdvijftig gram. Daarboven, in die porseleinen doos. Man, als die ontploft... Maar wacht eens even, dat kan niet, flauwekul,’ mompelde Prokop terwijl hij zich bij zijn hoofd greep.

‘Wel?’

‘Waarom... waarom... waarom is dat in die box niet ook ontploft? Dat poeder is immers... uit zichzelf... Wacht, op tafel ligt een zin... zinken plaat... plaat... Waarom is wat op tafel lag ontploft? Wacht, niks zeggen,’ blies Prokop tussen zijn tanden en kwam wankelend overeind.

‘Wat heb je?’

‘Krakatië,’ mompelde Prokop, zijn hele lichaam maakte een soort draaiende beweging en hij viel bewusteloos op de grond.

Het eerste wat Prokop zich bewust werd, was dat hij met scherp gerammel door elkaar werd geschud en iemand hem stevig bij zijn middel vasthield. Hij was doodsbang zijn ogen open te doen, hij dacht dat alles op hem zou storten. Maar aangezien het almaar niet ophield, deed hij zijn ogen open en zag een matte vierhoek voor zich waar vage lichtbollen en strepen langs schoven. Hij kon het niet verklaren; hij keek verward naar de schimmen die schokkerig voorbijdreven, gelaten berustend in alles wat er met hem zou gebeuren. Toen begreep hij dat het niet-aflatende geratel de wielen van een wagen waren en er buiten gewoon lantaarns in de mist voorbijgleden, en moe geworden van zo veel waarnemingen sloot hij opnieuw zijn ogen en liet zich meevoeren.

‘Je kunt zo gaan liggen,’ zei zachtjes een stem boven zijn hoofd, ‘je neemt een aspirine en dan voel je je al een stuk beter. Morgenochtend laat ik een dokter halen, goed?’

‘Wie is daar?’ vroeg Prokop slaperig.

‘Tomeš. Je kunt bij mij thuis liggen, Prokop. Je hebt koorts. Waar heb je pijn?’

‘Overal. Ik ben duizelig. Nou, weet je...’

‘Blijf nu maar gewoon rustig liggen. Ik zet thee voor je en dan slaap je eens goed uit. Het komt door de opwinding, snap je? Je hebt een soort zenuwkoorts. Morgenvroeg is het voorbij.’

Van de inspanning zich iets te herinneren fronste Prokop zijn voorhoofd. ‘Ik weet het,’ zei hij na een poosje zorgelijk.

‘Luister, iemand moet die doos in het water gooien. Zodat ze niet ontploft.’

‘Geen zorgen. Nu niet meer praten.’

‘Ik... ik kan vast wel zitten. Ben ik niet te zwaar voor je?’

‘Nee, ga nu maar liggen.’

‘En jij hebt dat scheikundeschrift van me,’ herinnerde Prokop zich ineens.

‘Ja, je krijgt het terug. Maar nu rustig, hoor je?’

‘Mijn hoofd is zo zwaar...’

Ondertussen ratelde de droschke heuvelop door de Ječnástraat. Tomeš floot zachtjes een of ander melodietje en keek uit het raam. Prokops ademhaling klonk hees en ging gepaard met zacht gekreun. De mist maakte de stoepen nat en drong zich tot onder je jas met zijn kille vochtigheid; het was laat en de straten waren verlaten.

‘We zijn er bijna,’ zei Tomeš hardop. Op het plein begon de droschke sneller te hobbelen en sloeg af naar rechts. ‘Wacht, Prokop, kun je een paar stappen zetten? Ik help je.’

Met moeite lukte het Tomeš zijn gast naar de tweede verdieping te slepen. Prokop voelde zich licht, alsof hij gewichtloos was, en liet zich haast langs de trap naar boven dragen, maar Tomeš stond zwaar te hijgen en zich het zweet af te wissen.

‘Ben ik niet net een veertje?’ zei Prokop verwonderd.

‘Nou, dat had je gedacht,’ bromde Tomeš buiten adem terwijl hij zijn voordeur van het slot deed.

Prokop voelde zich net een klein kind toen Tomeš hem uitkleedde. ‘Mijn moeder,’ begon hij te vertellen, ‘toen mijn moeder, dat is al, dat is al heel lang geleden, vader zat aan tafel, en mijn moeder droeg me naar bed, weet je?’

Toen lag hij al tot aan zijn kin toegedekt in bed en keek klappertandend toe hoe Tomeš vlug de kachel aanmaakte. Hij kon wel huilen van ontroering, verdriet en zwakheid, en hij brabbelde voortdurend; hij kalmeerde toen hij een koud kompres op zijn voorhoofd kreeg. Toen keek hij stilletjes de kamer rond; het rook er naar tabak en vrouwen.

‘Je bent een leperd, Tomeš,’ merkte hij ernstig op. ‘Jij hebt altijd maar meisjes.’

Tomeš draaide zich naar hem om. ‘Nou, en wat dan nog?’

‘Niks. Wat doe je eigenlijk?’

Tomeš wuifde met zijn hand. ‘Een en al ellende, vriend. Geen geld.’

‘Je boemelt maar wat.’

Tomeš schudde alleen zijn hoofd.

‘Het is zonde van je talenten, weet je,’ begon Prokop zorgelijk. ‘Jij zou makkelijk... Kijk, ik ben al twaalf jaar aan het werk.’

‘En wat heeft het je opgeleverd?’ bracht Tomeš er bruusk tegen in.

‘Nou, af en toe best wat. Dit jaar heb ik dextrine als explosief verkocht.’

‘Voor hoeveel?’

‘Voor tienduizend. Het stelt niks voor, weet je, dat mag geen naam hebben. Gewoon van dat stomme knalwerk, voor de mijnen. Maar als ik zou willen...’

‘Gaat het alweer?’

‘Het kan niet beter. De methodes die ik heb ontdekt! Ceriumnitraat, man, dat is nog eens heftige troep, en chloor, chloor, tetrachlooramine ontvlamt onder invloed van licht. Je knipt een lamp aan, en béng! Maar dat is nog niks. Kijk,’ verklaarde hij plotseling, terwijl hij zijn magere, verminkte hand onder de deken uit stak. ‘Wanneer ik iets in mijn hand neem dan... voel ik daarin de atomen bruisen. Het tintelt gewoon. Elke materie tintelt anders, snap je?’

‘Nee.’

‘Het is de kracht, weet je? De kracht in de materie. Materie heeft vreselijk veel kracht. Ik... ik voel het erin wemelen. Het wordt... met een geweldige inspanning bijeengehouden. Zo gauw je het van binnenuit verzwakt, valt het uit elkaar, boem! Alles is explosie. Elke gedachte is een soort knettering in de hersenen. Wanneer je mij een hand geeft, voel ik iets in jou

exploderen. Man, ik heb toch zo'n tastzin. En zo'n gehoor. Alles bruist, als een bruistablet. Het zijn allemaal piepkleine ontploffinkjes. Ik heb zo'n gedreun in mijn hoofd... Ratatata, net een mitrailleur.'

'Zo,' zei Tomeš, 'en neem nu deze aspirine in.'

'Ja. Een ex... explosieve aspirine. Geperchloreerd acetylsalicylzuur. Dat stelt niks voor. Man, ik heb exothermische explosieven ontdekt. In wezen is elke stof een explosief. Water... water is een explosief. Aarde... en lucht zijn explosieven. Veren, veren in een dekbed zijn ook een explosief. Weet je, voorlopig is het alleen in theorie van betekenis. En ik heb ook de atoomontploffing ontdekt. Ik... ik... ik heb alfaexplosies tot stand gebracht. Daarbij valt alles uiteen in positieve ionen. Niks geen thermochemie. Des-truc-tie. Destructieve chemie, man. Dat is iets enorms, Tomeš, zuiver wetenschappelijk gezien. Ik heb thuis de tabellen liggen... Mensen, als ik de apparaten had! Maar ik heb alleen ogen... en handen... Wacht maar tot ik het opgeschreven heb!'

'Heb je geen slaap?'

'Jawel. Ik ben... moe... vandaag. En wat heb jij de hele tijd gedaan?'

'Nou, niks. Leven.'

'Het leven is zelf een explosief, weet je dat? Béng, je wordt geboren en voor je het weet, boem! verval je tot stof. En wij maar denken dat dat ik weet niet hoeveel jaar duurt, of niet? Wacht, ik haal nu wat dingen door elkaar, hè?'

'Niks aan de hand, Prokop. Misschien doe ik morgen wel boem. Dat wil zeggen, als ik dan geen geld heb. Maar dat doet er niet toe, maat, slaap nu maar.'

'Ik kan je wel wat lenen als je wilt.'

'Laat maar! Je zou er niet genoeg voor hebben. Wie weet zou mijn paatje... ' Tomeš wuifde met zijn hand.

'Nou, kijk eens aan, je hebt nog een vader,' liet Prokop na een poosje met een plotselinge zachtheid horen.

'Jazeker. Dokter te Týnice.' Tomeš stond op en beende de

kamer op en neer. ‘Het is een ellende, man, een ellende is het. Vooruit, ik zit aardig in het nauw! Maar maak je geen zorgen over mij. Ik... ik kom er wel uit. Ga slapen!’

Prokop bedaarde. Door zijn halfgesloten ogen zag hij Tomeš aan een tafeltje gaan zitten en in wat papieren rommelen. Hij vond het wel aangenaam om naar het papiergeritsel en het zachte suizen van het vuur in de kachel te luisteren. De voorovergebogen man aan het tafeltje steunde zijn hoofd in de handen en leek zelfs amper te ademen, en het was Prokop te moede alsof hij hier liggend zijn oudere broer, zijn oudere broer Josef zag; hij zat over zijn leerboeken elektrotechniek gebogen en ging morgen tentamen doen; en Prokop viel in een koortsige slaap.

Hij droomde dat hij een suizen als van ontelbare fietsen hoorde. Het is vast een fabriek of zo, dacht hij en snelde de trap op. Ineens bevond hij zich voor een grote deur, waar op een glazen bordje stond: Plinius. Hij was immens verheugd en ging naar binnen. ‘Is meneer Plinius er?’ vroeg hij aan een juffertje achter een typemachine. ‘Hij komt zo,’ zei het juffertje, en toen stapte er een rijzige, gladgeschoren man in jacquet op hem toe met reusachtige ronde glazen op zijn neus. ‘Wat kan ik voor u doen?’ vroeg hij.

Prokop keek nieuwsgierig naar zijn bijzonder markante gezicht. Een Britse smoel en een door voren getekend bol voorhoofd, op één slaap een wrat ter grootte van een cent en een kin als van een filmacteur. ‘U... u... bent meneer Plinius?’

‘Tot uw dienst,’ zei de rijzige man en wees hem met een kort gebaar zijn werkkamer.

‘Ik ben zeer... het is me... een enorme eer,’ stamelde Prokop terwijl hij ging zitten.

‘Wat kan ik voor u doen?’ onderbrak de rijzige man hem.

‘Ik heb materie opgebroken,’ verklaarde Prokop. Plinius reageerde niet, hij speelde enkel met een stalen sleuteltje en achter de glazen kneep hij zijn zware oogleden dicht.

‘Dat zit namelijk zo,’ begon Prokop haastig. ‘A-a-alles valt uit elkaar, nietwaar? Materie is broos. Maar ik laat het plotseling uit elkaar vallen, boem! Een ontploffing, begrijpt u? In gruzelementen. In moleculen. In atomen. Maar ik heb ook atomen opgebroken.’

‘Jammer,’ zei Plinius somber.

‘Waarom... hoezo jammer?’

‘Jammer om iets te breken. Zelfs van een atoom is dat jammer. Nu, ga verder.’

‘Ik... breek een atoom op. Ik weet dat Rutherford het al... Maar dat was niet meer dan van dat gepriegel met straling, weet u? Dat stelt niks voor. Je moet dat en masse doen. Als u wilt laat ik zó een ton bismut ontploffen, daarmee splijt wel de he-hele wereld in tweeën, maar dat doet er niet toe. Hoe lijkt u dat?’

‘Waarom zou u dat doen?’

‘Wetenschappelijk gezien... is het interessant,’ zei Prokop van zijn stuk gebracht. ‘Wacht, hoe moet ik u dat nu eens... Het is... het is uitermate interessant.’ Hij greep zijn hoofd vast. ‘Wacht, mijn hoofd staat op springen... wetenschappelijk gezien zou het geweldig interessant zijn, nietwaar? Aha,’ riep hij opgelucht uit, ‘nu kan ik het u uitleggen. Dynamiet, dynamiet rijt de materie aan stukken, aan brokken, maar benzeentrioxozonide verpulvert haar... het geeft slechts een klein gaatje, maar het rrukt de materie uiteen in submicroscopische deeltjes, volgt u mij? Dat komt door de detonatiesnelheid. De materie heeft geen tijd om te wijken, ze kan niet eens meer ex-exponeren, exploderen, ziet u? En ik... ik heb de detonatiesnelheid opgevoerd. Argonozonide. Gechloreeerde argonoxozonide. Tetra-argon. En ga zo maar door. Tot ook de lucht niet meer wijken kan en zo vast is als... een stalen plaat. Ze spat in moleculen uiteen. En ga zo maar door. En ineens... vanaf een bepaalde snelheid... begint de brisantie enorm omhoog te gaan. Ze groeit... kwadratisch. Ik kan mijn ogen niet geloven. Waar komt het vandaan? Waar waar waar is die energie ineens vandaan gekomen?’ drong Prokop koortsachtig aan. ‘Zegt u het maar.’

‘Nu, misschien wel uit het atoom,’ meende Plinius.

‘Aha,’ verkondigde Prokop triomfantelijk en wiste zich het zweet af. ‘Daar zit hem de grap. Simpelweg uit het atoom.’

Het... laat atomen tegen elkaar botsen... en... sss... scheurt het bètaomhulsel los... en de kern moet wel splijten. Dat is de alfaexplosie. Weet u wie ik ben? Ik ben de eerste mens die de samendrukbaarheidscoëfficiënt heeft overschreden, meneer. Ik heb de atoomontploffing uitgevonden. Ik... heb tantaal uit bismut weten te persen. Moet u horen, weet u hoeveel vermogen er in een gram kwik zit? Vierhonderdtweeënzestig miljoen kilogrammeter. Materie heeft een kracht van jewelste. Materie is een regiment dat een pas op de plaats maakt: één twee, één twee. Maar geef het het juiste commando en het regiment gaat tot de aanval over, en avant! Dat is dan een ontploffing, begrijpt u? Hoera!

Prokop schrok van zijn eigen uitroep; zijn hoofd bonsde zo dat hij niets meer in zich kon opnemen. 'Neemt u me niet kwalijk,' zei hij om over zijn verwarring heen te praten en zocht met trillende hand naar zijn sigarettenkoker. 'Rookt u?' 'Nee.'

'De oude Romeinen rookten ook al,' verklaarde Prokop en opende de koker; deze zat vol zware patronen. 'Steekt u er een op,' spoorde hij aan, 'het is een ultralichte Nobel Extra.' Hij beet zelf het puntje van de tetrylpatroon af en zocht naar lucifers. 'Dat stelt niks voor,' begon hij, 'maar bent u bekend met knalglas? Jammer. Moet u horen, ik kan explosief papier voor u maken. U schrijft een brief, iemand gooit die in het vuur en knal! het hele huis stort in. Hoe lijkt u dat?'

'Waarvoor?' vroeg Plinius, zijn wenkbrauwen fronsend.

'Zomaar. Kracht moet naar buiten. Ik zal u iets vertellen. Als u over het plafond zou lopen, wat gebeurt er dan met u? Als er iets is waar ik lak aan heb, dan zijn het valentietheorieën. Alles is uit te voeren. Hoor het buiten eens rommelen! Dat is het gras dat groeit: allemaal ontploffingen. Elk zaadje is een ontplofbaar slaghoedje dat de lucht in vliegt. Poef, als een raket. En die sukkels maar denken dat er geen tautomerie bestaat. Ik zal ze een merotropie laten zien waar ze niet

goed van worden. Allemaal laboratoriumervaring, meneer.'

Prokop voelde tot zijn afgrijzen dat hij onzin uitkraamde; hij wilde eraan ontsnappen en van de hak op de tak springend begon hij alleen maar sneller te kletsen. Plinius knikte ernstig; hij wierp zijn hele lichaam dieper en almaar dieper naar voren, alsof hij een buiging maakte. Prokop ratelde een wirwar van formules af en kon er niet mee ophouden, ondertussen met grote ogen naar Plinius kijkend, die zich met toenemende snelheid als een machine naar voren wierp. De vloer onder zijn voeten begon te schommelen en omhoog te komen.

'Hou daar nu toch mee op, man,' brulde Prokop ontzet en werd wakker. In plaats van Plinius zag hij Tomeš, die hem zonder zich van het tafeltje om te draaien toebromde: 'Schreeuw niet, wil je.'

'Ik schreeuw niet,' zei Prokop en hij deed zijn ogen dicht. Het snelle en pijnlijke voortstuwen van zijn bloed deed zijn hoofd gonzen.

Hij leek te vliegen, op zijn minst met de snelheid van het licht; op een of andere manier trok zijn hart zich samen, maar dat kwam door de fitzgerald-lorentzcontractie, bedacht hij; hij moest zo plat zijn als een pannenkoek. En ineens kwamen hem immense glazen prisma's tegemoet, nee, het waren alleen onafzienbare, gladgeslepen vlakken die elkaar met scherpe hoeken, als kristallografische modellen sneden en door elkaar heen drongen, en hij werd met een enorme snelheid tegen een van die randen aan geslingerd. 'Kijk uit,' schreeuwde hij zichzelf toe, want in een duizendste seconde moest hij uit elkaar spatten, maar toen bleek hij alweer bliksemsnel te zijn teruggevlogen en wel recht tegenover de top van een reusachtige piramide; hij ketste er als een lichtstraal op af en werd op de gladde glazen zijde gesmeten, gleeed ervan af, zoefde onder een scherpe hoek heen en weer zwenkend naar beneden, werd achteruit tegen hij wist niet wat geworpen, viel, opnieuw weggeslingerd, met zijn kin tot op een scherpe rand, maar werd op het laatste moment omhooggeworpen; nu zou zijn

hoofd verbrijzeld worden tegen het euclidisch vlak van het oneindige, maar hij stortte al halsoverkop naar beneden, naar beneden het donker in; een abrupte schok, overal pijnscheuten in zijn lichaam, maar hij kwam meteen weer overeind en sloeg op de vlucht. Hij stooft door een labyrintische gang en hoorde achter zich het stampen van zijn achtervolgers; de gang werd smaller, kromp samen, de wanden kwamen met een verschrikkelijke, onafwendbare beweging naar elkaar toe; zich zo dun makend als een lat en de adem inhoudend ijldde hij in panische angst voort om het einde te bereiken voor die wanden hem zouden verpletteren. De gang sloot zich met een stenige dreun achter hem terwijl hijzelf langs kou uitwasemende muren de afgrond in suisde. Een vreselijke klap, en hij verloor het bewustzijn; toen hij bijkwam, zag hij dat hij zich in het pikdonker bevond; hij tastte langs de glibberige stenen wanden en riep om hulp, maar er kwam geen geluid uit zijn mond, zo donker was het daar.

Klappertandend van angst strompelde hij over de bodem van de afgrond; al rondtastend vond hij een zijgang en ging die binnen; eigenlijk was het een trap, en bovenaan gloorde, oneindig ver weg als in een schacht, een minuscule opening; hij rende dus naar boven over ontelbare en vreselijk steile treden, maar boven was niets dan een bordesje, een flinterdun metalen platform dat dreunde en trilde boven de duizelingwekkende diepte en de enige weg naar beneden wentelde zich als een schroef langs oneindige plaatstalen treetjes. Op dat moment hoorde hij het hijgen van zijn achtervolgers al achter zich. Buiten zichzelf van angst stormde hij al wentelend langs de treetjes naar beneden met de stampende menigte vijanden metalig dreunend en galmend op zijn hielen. En opeens eindigde de trap abrupt in de lege ruimte. Prokop stiet een jammerkreet uit, spreidde zijn armen en viel nog immer werwend in de bodemloze diepte. Het duizelde hem, hij zag en hoorde niets meer; hij rende met haperende benen, niet wetend waarheen, aangedreven door de verschrikkelijke, blinde

drang dat hij ergens moest geraken voor het te laat was. Sneller en sneller bewoog hij zich voort door de eindeloze gewelfde corridor; van tijd tot tijd passeerde hij een signaal waarop telkens hogere cijfers tevoorschijn sprongen: 17, 18, 19. Opeens begreep hij dat hij in kringetjes liep en dat die cijfers het aantal rondjes aangaven dat hij had gelopen. 40, 41. Een ondraaglijke angst overviel hem dat hij te laat zou komen en dat hij hier vastzat; hij zoefde met zo'n razende snelheid voort dat het signaal voorbijflitste als een telegraafpaal gezien vanuit een sneltrein; en nog sneller! Nu gleed het signaal niet eens meer voorbij maar stond het stil en telde bliksemsnel duizenden en tienduizenden rondjes, en nergens was een uitgang te zien; de gang scheen zo recht en glimmend als de Hamburgse Elbetunnel en toch vormde hij een cirkel; Prokop snikte het uit van ontzetting; dit was Einsteins universum en hij moest het door lopen voor het te laat was! Plotseling weerklonk er een verschrikkelijke kreet en Prokop bleef verstijfd staan; het was de stem van zijn vader, iemand was hem aan het vermoorden; en hij begon nog sneller te rennen, het signaal was verdwenen, het was donker geworden; Prokop tastte de wanden af en vond een gesloten deur, en het wanhopige gejammer en het gedreun van meubelstukken die omver werden geworpen kwamen daarachter vandaan. Het uitschreeuwend van afgrijzen boorde Prokop zijn nagels in de deur, spleet haar en krabde haar in stukken; hij trok één voor één de spaanders los en vond daarachter de oude, bekende trap die hem dagelijks naar huis geleid had toen hij klein was; en boven was papa, die geen adem kreeg omdat hij werd gewurgd en over de grond gesmeten. Brullend vloog Prokop naar boven, hij was thuis, op de gang, hij zag de kannen en zijn moeders broodkast staan en de op een kier geopende deur naar de keuken, en daarbinnen was zijn vader, die reutelde en smeekte om niet gedood te worden; iemand sloeg zijn hoofd tegen de vloer; hij wilde hem te hulp komen, maar een blinde, onzinnige macht dwong hem daar op de